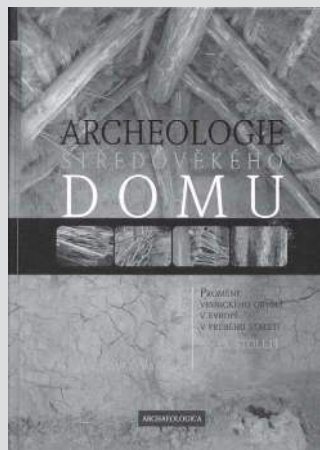

Nejdůležitější částí je však kapitola o podobách vesnické architektury v různých částech Evropy od pyrenejských zemí až po Rusko. Na více než třech stech stranách autor představuje různé typy domů v bohatém doprovodu nákresů archeologických situací a rekonstrukcí domů. Kniha obsahuje na konci bohatou bibliografii.

Radomír Tichý vydal v roce 1999 ve společnosti **JB PRODUCTION** knihu **Monoxylon II.** s podtitulem *Plavba po 8000 letech a druhým podtitulem Dobrodružství experimentální archeologie*. Kniha seznamuje čtenáře s průběhem námořní expedice na replice neolitického plavidla z jednoho kusu dřeva – kmene (monoxyl). Tématické kapitoly pojednávají o pradávém vztahu lidí k moři, o šíření zemědělství a námořních surovinových trasách (obsidián), o práci se dřevem, kamenných nástrojích, keramice, zpracování kostí a malbě. Zároveň si autor všímá průběhu mladší doby kamenné v zemích, při jejichž pobřeží vedla trasa expedice (Itálie, Francie, Španělsko, Portugalsko). Experimentální plavba vstupuje do textu formou deníkových záznamů. Právě mož-

nosti plavby a možnost šíření zemědělství po moři, vznik námořních surovinových tras a svět dávných mořeplavců byly cílem a náplní expedice. Jako supplementum 1 časopisu *Rekonstrukce a experiment v archeologii* vyšla 2001 další knížka *Radomíra Tichého Expedice Monoxylon* s podtitulem *Pocházíme z mladší doby kamenné*. Vyšla **SPOLEČNOST EXPERIMENTÁLNÍ ARCHEOLOGIE a JB PRODUCTION**. Kniha opět vychází ze zkušeností s experimentální plavbou na neolitickém plavidle monoxylu – a to v Egejském moři. Publikace jinak pojednává o pravěké námořní plavbě a také o šíření neolitické kultury včetně zemědělství do Evropy a roli právě plavby v ní. Čtenář se seznámí různými přístupy k otázce šíření neolitické kultury, se sídlišti mladší doby

kamenné, s možnostmi obživy, nástroji, pohřebními zvyky.

Nakladatelství **KRIGL** vydalo knihu *Jana Fridricha Ecce Homo – Svět dávných lovců a sběračů* (2005). Autor zavádí čtenáře až do nejstarších dějin lidstva a pohled na starší paleolit opírá o doklady z nesčetných evropských ale i českých nalezišť. Výzkum některých z českých lokalit vedl sám autor. *Václav Matoušek* vydal ve stejném nakladatelství a rovněž v roce 2005 knihu *Bacín – brána podzemí* s podtitulem *Archeologický průzkum pravěké skalní svatyně v Českém krasu*. Autor předkládá nejprve v úvodu vývoj archeologie od starověku po současnost. V hlavní stati pak seznamuje čtenáře s průběhem terénního výzkumu jeskyně a s jeho výsledky.

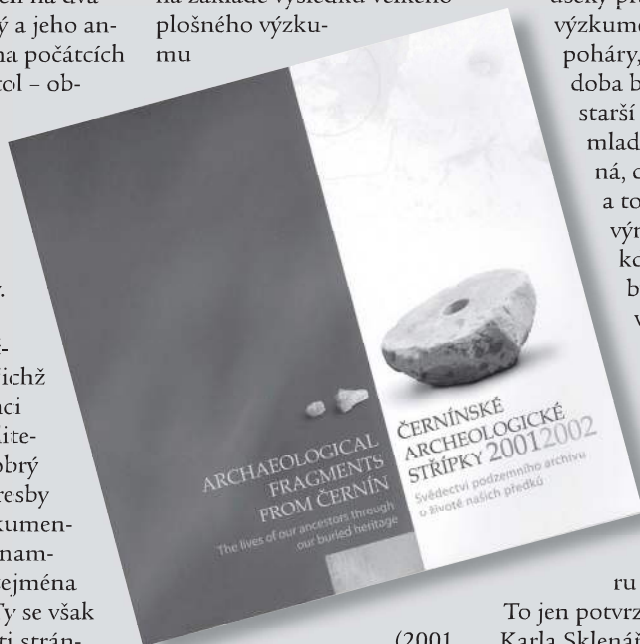
Milan SLEZÁK

RECENZE

Daniel Stolz: Černínské archeologické střípky

Brožovaná knížka Daniela Stolze má v dobrém netradiční grafickou úpravu, která každou stránku dělí na dva sloupce (text český a jeho anglický překlad) a na počátcích jednotlivých kapitol – obdobích pravěku (a jinde i mezi textem kapitol) - používá zajímavé celostránkové koláže navozující atmosféru doby. Zde autor využívá převážně zahraničních materiálů, jejichž užití uvádí na konci knihy v seznamu literatury. Celkově dobrý dojem doplňují kresby archeologické dokumentace objektů a významných artefaktů a zejména jejich fotografie. Ty se však drží ve spodní části stránky mimo text a nebrání jeho četbě. A tak jediný formální nedostatek vidím v neuvedení roku vydání.

Ani svým obsahem není kniha tradiční. Autor líčí prehistorii dějiny pravěku regionu na základě výsledků velkého plošného výzkumu

(2001 až 2002?, opět není jasně uvedeno) předcházejícímu stavbě výrobní haly firmy Kostal u Černína

a geografického výskytu archeologických nálezů okrese Beroun. Jsou zde líčeny úseky pravěku doložené výzkumem (zvoncovité poháry, starší a mladší doba bronzová, závěr starší doby železné, mladší doba železná, doba římská) a to tak vynalézavým způsobem, že kdyby na lokalitě byla zastoupena všechna období pravěku, pak by šlo o učebnici o archeologii ve stylu „public archaeology“, který práce bezspo-

ru představuje.

To jen potvrzuje předpoklad Karla Sklenáře, že lidé tohoto typu by svůj dar měli využít. O tento dobrý dojem se postaral už dobře volený název publikace i podtitul a první

tématická část knihy (Bagr, škrabka, kartáček a sádra aneb po stopách záchraného výzkumu), která je výstižným úvodem o současné archeologii a postupu archeologické práce. Rozsáhlejší druhá část líčí již zmíněné etapy pravěku v kapitolách s následující strukturou:

1. motivační literární příběh
2. stručný výklad o pravěku Čech v daném období
3. stručný výklad o Berounsku v daném období
4. archeologické doklady využití plochy výzkumu pod vrchem Knihovem člověkem v daném období pravěku

Nejprve se vyjádřím k částem dvě až čtyři. Je na nich patrné, že autor je psal s láskou k tomuto koutu naší vlasti a velmi čtivě, přitom zpřístupnil i první výsledky plošného výzkumu (uvádí počty

nálezů, příklady významných objektů a nálezů), chybí snad jen názorné zobrazení plochy výzkumu a kvantitativní analýza nálezů (kolik čeho), i tak přispívá k odůvodnění realizace archeologického výzkumu v očích veřejnosti a jistě i investora stavby.

Za samostatnou zmínku jistě stojí použití motivačního literárního příběhu Danielem Stolzem. V poslední době

totiž dochází k jeho renesanci. Často jej v obdobném stylu používá i archeolog J. Turek. Lze říct, že oba autoři našli postřorchovský styl dostatečně lehký co do čtivosti a přitom plastický k povzbuzení představivosti a plný konkrétního obsahu. Podobně jako u kresebných, modelových a 1 : 1 rekonstrukcí archeoparků jde o pro nás významnou nastolenou představu o dávné minulosti,

kteřou můžeme testovat našimi interpretacemi archeologických nálezů. Proto má literární příběh i v této knize význam větší než jen popularizační.

Celý text souběžně provází výborný anglický překlad. Jeho využití je mnohonásobnější než zpřístupnění textu anglicky mluvícím cizincům. Díky různým stupňům obecnosti práce s archeologickými

daty (od konkrétní lokality přes region a vybrané části pravěku našeho území až po hypotetickou rekonstrukci literárním příběhem) může sloužit i jako text k výuce angličtiny pro archeology.

Daniel Stolz: Černínské archeologické střípky. Svědectví podzemního archivu o životě našich předků. Hořovice, 97 s.

Radomír TICHÝ

Jens Lüning (ed.): Die Bandkeramiker

V rámci staršího zemědělského pravěku představuje hned první kultura s lineární keramikou z počátku neolitu v porovnání s dalšími obdobími pravěku solidní pramenou základnu. To umožnilo redaktorovi pozoruhodného sborníku a specialistovi na dané období profesoru Jensi Lüningovi z katedry archeologie Goetheho Univerzity ve Frankfurtu zabývat se prezentací nositelů kultury s lineární keramikou veřejnosti. Protože se jedná o archeologickou kulturu rozšířenou ve své době (zhruba 5500 až 5000 BC) i na našem území, jde o téma zajímavé i pro nás. Ze sborníku je více než jasné, že německá archeologie dávno překročila svoje exaktní popisné artefaktní schéma směrem k „public archaeology“ a myšlenkově propojila aktivitu „nadšenců pro pravěk“ s archeology, a to dokonce z univerzitního prostředí. Teprve tak vzniká „celá“ archeologie, ze které není třeba vyčleňovat zvlášť archeologii experimentální nebo pro veřejnost, jak je tomu zatím v českém prostředí. Téma sborníku má ještě jeden, a v případě recenzenta subjektivní, vztah k předloženému tématu. Přesně o deset let dříve, než

vznikl prezentovaný německý projekt jsem s našimi studenty stavěl základní sídelní jednotku kultury s lineární keramikou (viz REA1/2000).

O čem tedy pojednává německý sborník? V Heppenheimu v Hessensku ve dnech 18. – 27. 6. 2004 uspořádal editor se skupinou dvaceti studentů archeologie a dalšími spolupracovníky dobrovolnou „akční výstavu“, která předvedla různé stránky života prvních zemědělců. V těchto dnech ji pod širým nebem tvořila různá stanoviště (jako stěna ze slámy ke střelení lukem) a stanová hala o ploše 200m² pro případ špat-

ného počasí. Součástí akce byl, z našeho pohledu odvážný, pochod ulicemi. Z tohoto pohledu šlo tedy o akci silně se přibližující návštěvníkovi.

Do textu sborníku bylo zahrnuto více než obsahovala témata jednotlivých „stanovišť“, protože je trvalejším zaznamenáním celé akce. Začíná vysvětlením pojmů a problematiky, přibližuje pěstování plodin a chov dobytka (pole a zahrady, tvůrci kulturní krajiny, prales mýcený kamennými sekery, pole s obilím, žně a sýpky, mnoho práce s domácími zvířaty), lov a rybolov (pomocí luku, šípů, udice, sítí a harpuny), kuchyni doby kamenné (denní chleba, drcení a prosívání zrna, mletí, pečení v povrchových i zahloubených pecích, vaření, pečení, dušení, grilování), tzv. dlouhé neolitické domy (velké i malé vesnice, stavba domu), význam keramiky, řemeslo a hudbu v mladší době kamenné, smrt a pohřbívání (a tajuplné rituály), význam tradice předků, keramické figurky – idoly. Právě ty byly podkladem „ke světové premiéře“, kdy se sborník rozsáhle věnuje odvážnému tématu oblečení včetně klobouků, účesu, ozdobám, taškám a vakům.

Na základě ryté výzdoby a malování figur či doplňků (jako jsou „křesla“ nebo pokrývky hlavy) interpretuje autor hierarchii společnosti.

Jednotlivá témata jsou hojně podložena archeologickými nálezy, ale i experimenty, které tento tým provedl pro uvedenou prezentační akci, a rekonstrukcemi. Zde je možno uvést nápadité nahrazení přítomnosti živého dobytka dvojrozměrnými deskovými figurami nebo náznak stavby dlouhého neolitického domu. Na druhé straně je z uvedeného patrné, že „velké“ experimenty a stavby rekonstrukcí zůstanou nedostižným ideálem (dlouhý dům kultury s lineární keramikou ještě nebyl postaven z odpovídajících materiálů).

Uvedená akce prezentovaná v tomto sborníku slouží jako významné definování hypotéz nebo nejednoznačných interpretací. V tom je její velký význam. Je třeba ocenit odvahu autora i tvůrců, kteří se při prezentaci nositelů kultury s lineární keramikou ocitli tváří v tvář neodborné veřejnosti, ale učinili mnoho i pro archeology.

Jens Lüning (ed.): Die Bandkeramiker. Erste Steinzeitbauern in Deutschland. Verlag Marie Leidorf 2005

Radomír TICHÝ